FRAUDA INFORMATICĂ VERSUS INFRACȚIUNI CONTRA PATRIMONIULUI

***Maria AVRAM*,**

studentă, anul IV, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 343.346.8:343.7 E-mail: avram.maria2002@gmail.com

În era digitală, criminalitatea informatică a devenit o preocupare majoră pentru state, instituții și cetățeni. Progresul tehnologic a facilitat nu doar dezvoltarea economică, ci și apariția unor noi forme de manifestare infracțională. Printre acestea, frauda informatică reprezintă una dintre cele mai complexe infracțiuni, atât din perspectiva elementelor sale constitutive, cât și din dificultatea de a o distinge de faptele clasice contra patrimoniului.

După ratificarea Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică (Convenția de la Budapesta) prin Legea nr. 6 din 02.02.2009, Republica Moldova a armonizat legislația penală internă prin Legea nr. 278 din 18.12.2008, introducând articolele 260^1–260^6 în CP al RM. Astfel, infracțiunea de fraudă informatică a fost reglementată pentru prima dată în dreptul penal moldovenesc prin art. 260^6 CP al RM, stabilind elementele constitutive ale faptei și formele agravate.

Analiza comparativă evidențiază diferențe relevante între reglementările din diverse state privind frauda informatică. Deși unele sisteme de drept, precum cel al Republicii Moldova sau României, prevăd în mod explicit infracțiunea de fraudă informatică în Codul penal, alte state nu o reglementează în mod distinct. Cu toate acestea, lipsa unei incriminări exprese nu echivalează cu impunitatea, întrucât fapta este încadrată în conformitate cu dispozițiile generale ale legii penale, adaptate la contextul concret al acțiunii [2, p. 101].

Diferențele esențiale dintre frauda informatică și infracțiunile clasice contra patrimoniului rezidă în natura obiectului juridic protejat, astfel, dacă infracțiunile patrimoniale vizează în mod direct bunurile materiale, drepturile reale sau de creanță și raporturile sociale aferente patrimoniului materializat, frauda informatică este centrată pe protejarea integrității, securității și funcționării sistemelor informatice și a datelor digitale. Deși, ambele categorii de fapte au ca rezultat cauzarea unui prejudiciu patrimonial, cadrul de protecție penală este fundamental diferit. Astfel, în mediul cibernetic, patrimoniul capătă o dimensiune nouă, dimensiunea digitală, ceea ce impune o reglementare distinctă și o abordare juridică adaptată realităților tehnologice actuale.

Frauda informatică este o infracțiune situată la intersecția dintre infracțiunile contra patrimoniului și infracțiunile informatice, completând lacunele legislației tradiționale ce reglementează escrocheria și furtul. Spre deosebire de furt, în cadrul căruia este necesară sustragerea fizică a bunurilor mobile fără consimțământul propri-

etarului, frauda informatică implică manipularea datelor digitale pentru a obține un beneficiu patrimonial, fără ca bunurile să fie manipulate fizic.

În practică există dificultăți de încadrare a faptelor comise prin sisteme informatice care pot întruni elemente ale fraudei informatice și ale escrocheriei (art. 190 CP al RM). În literatura de specialitate s-a consolidat opinia conform căreia art. 260[6] alin. (1) CP al RM reprezintă o normă juridică specială, principiul fundamental de interpretare juridică *lex specialis derogat legi generali,* în raport cu prevederile mai generale ale art. 190 și 196 CP al RM [1, p.391]. Caracteristica definitorie și cea mai importantă a fraudei informatice constă în recurgerea la mijloacele specifice de comitere (e-mail, mesagerie instanță, pagină Web etc.) aplicate într-un mediu informatic. Acest aspect tehnologic al săvârșirii actului infracțional reprezintă elementul distinctiv primar care diferențiază frauda informatică de infracțiunile de la art.190 şi 196 CP al RM.

Principala diferență între fraudă informatică (art. 260[6] CP al RM) și escrocherie (art. 190 CP al RM) este obiectul material, or, escrocheria vizează bunuri mobile aflate în posesia victimei, iar frauda informatică beneficiile (profituri) obținute prin manipularea datelor în sistemul informatic, fără necesitatea vicierii consimțământului unei persoane.

Conform opiniei doctrinarilor români, diferența fundamentală este că frauda informatică se săvârșește „asupra" sistemului informatic, în timp ce înșelăciunea are loc „prin" intermediul acestuia [2, p. 38]. De exemplu, vânzările fictive online ce induc în eroare victimele prin introducerea de date false reprezintă fraudă informatică și nu înșelăciune, aplicându-se norma specială a fraudelor informatice.

Tot aici ținem să menționăm, că definiția strictă a infracțiunii de fraudă informatică conform art. 260[6] CP al RM exclude includerea altor forme de intervenție neautorizată asupra sistemelor informatice, chiar dacă urmăresc obținerea unui beneficiu material. De exemplu, dacă un infractor copiază datele de autentificare ale unei victime și le folosește pentru a accesa un sistem de plăți online și a sustrage fonduri, fapta poate fi încadrată ca furt (art. 186 CP al RM) și acces ilegal la sistem informatic (art. 259 CP al RM), cu condiția ca prejudiciul să atingă pragurile legale pentru aceste infracțiuni [4, p.174].

Problematica calificării juridice a acțiunilor ce întrunesc elementele constitutive ale fraudei informatice este una complexă, în special atunci când se analizează consecințele realizării scopului ilicit urmărit de făptuitor. De aici apare întrebarea logică: realizarea scopului de obținere a unui beneficiu material urmează a fi calificat suplimentar?

De exemplu, dacă banii ce rezultă din comiterea fraudelor informatice sunt retrași fizic de la bancomat, se impune necesitatea sancționării unui concurs dintre frauda informatică și furt, ceea ce creează o situație de tratament penal disproporționat față de cazurile când beneficiul rămâne în formă digitală (transfer online). Aceasta poate conduce la o agravare artificială a pedepsei și la încălcarea principiului „non bis in idem" și a dreptului la un tratament egal, conform art. 14 CEDO.

Analiza cadrului teoretic şi practic în legătură cu frauda informatică ne determină să ajungem la următoarele concluzii: pentru a facilita cooperarea internațională în materie penală, în special în ceea ce privește extrădarea, este esențial ca legislațiile naționale să fie armonizate, astfel încât să fie respectată cerința dublei incriminări; limitarea cercului de subiecți la persoanele fizice în legislația moldovenească face imposibilă tragerea la răspundere penală a persoanelor juridice care, prin intermediul reprezentanților sau angajaților lor, pot comite fraude informatice, ceea ce ar putea subestima complexitatea și sofisticarea crescândă a acestor infracțiuni. Iată de ce considerăm necesară completarea omisiunii admise de legiuitor.

În procesul cercetării efectuate venim cu propunerea *de lege ferenda* de modificare a textului incriminator al art. 260^6 CP al RM în felul următor:

„Frauda informatică
(1) Dobândirea ilegală a bunurilor altei persoane sau a unui beneficiu material pentru sine sau pentru altul, realizată prin introducere, modificare, ştergere a datelor informatice, restricţionare a accesului la aceste date sau împiedicare în orice mod a funcţionării unui sistem informatic
se pedepseşte...
(2^1) Aceleaşi acţiuni care au cauzat daune considerabile
se pedepseşte...”

În rest conținutul legii rămâne același.

Optăm pentru eliminarea scopului special al fraudei informatice, deoarece existența unui scop special (*dolus specialis*) în structura unei infracțiuni implică necesitatea ca făptuitorul să acționeze cu o anumită intenție specifică, dincolo de simpla săvârșire a faptei. Eliminarea acestui element a laturii subiective restrânge condițiile necesare pentru existența infracțiunii.

Referințe:

1. RÎNZA S., STATI V. Tratat de drept penal. Partea specială. Vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015.
2. DINU M. A. Fraudă informatică sau înșelăciune? În: Revista Themis nr. 1-2 din 2017.
3. DRĂGAN A. Frauda informatică: analiza juridico-penală a infracţiunii: Teza de doctor în drept. Chișinău, 2017.
4. DUMNEANU L., GUREV D. Infracțiuni în domeniul informatic. Note de curs. Chișinău, 2021.

Recomandat
***Dorina GUREV**, dr. în drept, conf. univ.*